

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

***МОДЕРНІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ
ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ
КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ***

**МАТЕРІАЛИ
науково-методичного семінару
викладачів економічного факультету
ХНПУ імені Г.С.Сковороди**

Харків 2016

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Ночвіна І. О., викладач

Інтеграція України в європейський освітній простір зумовила необхідність модернізації системи вищої освіти відповідно до стандартів ЄС. Істотним кроком на шляху до реформування вищої освіти в Україні став Закон «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р. (чинний з 06.09.2014 р.), яким визначено засади функціонування системи вищої освіти «з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях» [4, с. 1].

Одним із пріоритетних напрямів модернізації вищої освіти визнано компетентнісний підхід, який зміщує акценти із процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок у площину формування у студентів компетенцій та діагностування рівня компетентностей випускників як результату вищої освіти, що відповідає принципам Болонського процесу, спрямованим на формування єдиного європейського простору вищої освіти і створення загальноєвропейської системи забезпечення її якості. Визначальними категоріями компетентнісного підходу в освіті є поняття «компетентність» та «компетенція». Слід зазначити, що в науковій літературі немає узгодженої точки зору щодо цих понять. А. О. Главацька, досліджуючи структурні компоненти професійної компетентності викладача вищої школи наголошує, що більшістю науковців «компетентність» розглядається як особистісна якість, яка вже склалася, як системне поняття, а «компетенція» – як деяка задана вимога до освітньої підготовки, як складова компетентності, як основа для її подальшого формування і розвитку [2, с. 48]. У Законі України «Про вищу освіту» компетентність визначається як «динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і

громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [4, с. 1]. Компетенція – сукупність знань, умінь і навичок, набутих упродовж навчання і необхідних для виконання певного виду професійної діяльності [2, с. 52]. Розглядаючи проблеми впровадження компетентнісного підходу в навчальний процес вищого навчального закладу, Г. В. Єльнікова зазначає, що «професійна компетентність складається із певних компетентностей і є результатом опанування відповідними компетенціями» [3, с. 3].

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку, що характеризується прискоренням процесів глобалізації та інформатизації, одним із основних завдань вищого навчального закладу є «участь у забезпеченні суспільного та економічного розвитку через формування людського капіталу» [4, с. 2]. Напрями вдосконалення професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах передбачають розвиток їх творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання, активності, ініціативності і самостійності, прагнення до самоосвіти, здатності постійно оновлювати знання, що сприятиме забезпеченню держави висококваліфікованими, ініціативними кадрами, які будуть мати ґрунтовну теоретичну й практичну підготовку зі спеціальності і зможуть самостійно вирішувати професійно важливі проблеми та відповідати за прийняті рішення.

В умовах модернізації вищої освіти значно зростає роль самостійної роботи як однієї із основних форм організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, з одного боку, і ефективного засобу підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців та формування у них професійних компетенцій – з іншого. Але самостійна робота студентів буде результативною лише за умови її ефективно організації, що передбачає:

- позитивну мотивацію самостійної навчальної діяльності;
- чітке визначення завдань самостійної роботи;

- зрозумілий студенту алгоритм виконання завдання, знання студентом способів і методів його виконання;

- чітке визначення викладачем термінів виконання та форм звітності;

- організацію консультаційної допомоги з боку викладача та підтримку постійного зворотного зв'язку;

- систематичний контроль за виконанням завдань для самостійної роботи;

- якісне інформаційно-методичне забезпечення самостійної роботи, у тому числі на електронних носіях;

- надання можливості студентам виконувати творчі роботи, які відповідають умовно-професійному рівню засвоєння знань, не обмежуючи їх виконанням стандартних завдань;

- здійснення індивідуального підходу до виконання самостійної роботи;

- урахування специфіки навчальної дисципліни її цілей та змісту.

Усі ці умови враховуються при організації самостійної роботи студентів у процесі викладання навчальної дисципліни «Міжнародна економіка» на економічному факультеті ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Нормативна дисципліна «Міжнародна економіка» є важливою складовою циклу дисциплін професійної і практичної підготовки і безпосередньо впливає на формування професійних компетенцій бакалаврів з економічної теорії. Робочою програмою навчальної дисципліни «Міжнародна економіка» визначено, що в результаті її вивчення студенти повинні: розуміти сутність і структуру міжнародної економіки, тенденції розвитку світових інтеграційних процесів, роль міжнародних організацій у регулюванні та моніторингу міжнародної економіки; знати базові категорії і функціональні взаємозв'язки, основні концепції та методи міжнародної економіки, інструменти аналізу відкритої національної економіки в умовах її взаємодії з економіками інших країн, тенденції, умови й фактори розвитку міжнародних економічних відносин, форми міжнародних економічних відносин, їх структуру й тенденції розвитку, механізми, методи й форми регулювання міжнародної економіки, специфіку їх реалізації, інституційну структуру регулювання міжнародної економіки,

принципи її формування, тенденції розвитку і напрями вдосконалення, проблеми економічної взаємодії окремих країн; вміти аналізувати динаміку розвитку міжнародних економічних відносин, показники розвитку національної і світової економіки, тенденції розвитку міжнародних ринків, у тому числі фінансових і валютних, та валютно-фінансових механізмів, що регулюють функціонування міжнародної економіки, визначати рівень розвитку зовнішньоекономічної діяльності України, виявляти проблеми та пропонувати власні погляди щодо шляхів їх подолання і перспектив економічного розвитку в умовах глобальної господарської системи, застосовувати теоретичні знання у практичній діяльності при роботі в умовах ринку, в тому числі й міжнародного. Ці знання і вміння формуються у тому числі в процесі реалізації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни.

Основною умовою належної організації самостійного навчання є розроблення системи завдань для самостійної роботи студентів над курсом. Досягненню бажаних результатів у підготовці конкурентоспроможних фахівців сприяють відхід від традиційних видів завдань щодо опрацювання теоретичної інформації (складання конспекту, відповіді на запитання, аналіз, пояснення тощо) та розробка завдань для самостійної роботи, які забезпечують алгоритмічно-дійовий і творчий рівні засвоєння знань з міжнародної економіки: задачі, тренінгові вправи, графічно-розрахункові роботи, аналіз і розв'язання конкретних ситуацій, розробка проектів, написання есе та ін. [1, с. 136-137].

Важливе місце в самостійній навчальній діяльності студента при вивченні дисципліни займає підготовка курсової роботи, яка спонукає студента всебічно досліджувати проблему на підставі огляду наукової літератури, аналізу інформації, критичного її переосмислення і формулювати власні висновки та пропонувати практичні рекомендації щодо оптимального вирішення проблем, які розглядаються в роботі. У процесі захисту курсової роботи студент набуває досвіду ведення наукової дискусії, відстоювання та аргументації власної точки зору, презентації результатів дослідження.

Формуванню професійних компетенцій майбутніх фахівців з економічної теорії сприяють також такі види самостійної роботи студентів як підготовка доповідей та участь у студентських наукових конференціях, виконання та захист індивідуальних науково-дослідних завдань, підготовка та захист звітів з усіх видів практик, дипломних і магістерських робіт та ін.

Однією із умов ефективності самостійної роботи студента над курсом є організація постійного контролю з боку викладача. Розробка диференційованих навчальних тестів, варіативних завдань, використання контрольних запитань та вправ «з ключами» для самоперевірки, вікторин, диспутів, проведення індивідуальних консультацій, під час яких студент має можливість уточнити, з'ясувати проблемні питання для більш глибокого осмислення теоретичних питань дозволяють побудувати мобільну систему своєчасного контролю та корекції самостійної роботи студентів [5, с. 115-116], що сприяє формуванню у них професійних компетенцій в процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Отже, в сучасних умовах розвитку вищої освіти самостійна робота студентів є одним із головних резервів формування у майбутніх фахівців професійних компетенцій. Це багатогранна творча праця, яка потребує спільних зусиль викладача і студентів, збалансування всіх елементів єдиного процесу з метою ефективного входження майбутнього фахівця у професійне середовище.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Балягіна І. А. Методика викладання економіки : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / І. А. Балягіна, М. А. Богорад, Г. О. Ковальчук. – К. : КНЕУ, 2006. – 341 с.
2. Главацька А. О. Структурні компоненти професійної компетентності педагога вищої школи / А. О. Главацька // Педагогічний процес : теорія і практика. – 2013. – Вип. 3. – С. 46-55.

3. Єльнікова Г. В. Про впровадження компетентнісного підходу у навчальний процес вищого навчального закладу / Г. В. Єльнікова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : tme.uio.edu.ua/docs/5/11elnheo.pdf. – Заголовок з екрану.

4. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс] / Документ 1556-18, чинний, поточна редакція. – Редакція від 13.03.2016, підстава 1017-19. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

5. Шевчук М. О. Педагогічні умови ефективної самостійної роботи студентів / М. О. Шевчук, В. Єршов // Наукові записки [Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя]. Психолого-педагогічні науки : зб. наук. пр. / Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя ; редкол. : Є. І. Коваленко (голов. ред.) [та ін.]. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2012. – № 2. – С. 114-117.